

for the above types of lands will allow determining a certain procedure for the use and protection of technogenic and degraded lands, which is aimed at ensuring effective restoration, protection of lands and ensuring a safe state of the natural environment. Land conservation is one of the important measures for the protection of lands and soils. Conservation of degraded and contaminated lands is an environmental protection measure and is aimed at protecting lands and increasing soil fertility.

LIST OF SOURCES USED

1. On approval of the Concept of the National Target Program for Land Use and Protection: Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine. dated January 19, 2022 No. 70-r.

2. Sploditel A., Golubtsov O., Chumachenko S. Land pollution due to Russian aggression against Ukraine. URL: <https://ecoaction.org.ua/wp-content/uploads/2023/03/zabrudnennia-zemel-vid-rosii1.pdf>

3. Neffe, S. Chemical aspects of environmental contamination at military sites. Environmental Contamination and Remediation Practices at Former and Present Military Bases. 1998. Springer, Dordrecht, pp. 83-92.

4. Land Code of Ukraine: Law of Ukraine dated October 25, 2001 No. 2768-III. Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine (VVR). 2002. No. 3-4. p.27.

Назарчук О. М.,
доктор філософії в галузі права, доцент,
доцентка кафедри приватного права,
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана

ГАРАНТІЇ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ТА ВЕТЕРАНІВ: ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВ

Соціальне забезпечення військовослужбовців та ветеранів виступає ключовим елементом гарантування державного суверенітету. Відповідно до частини п'ятої статті 17 Конституції України, держава гарантує соціальний

захист громадянам, які проходять службу у Збройних Силах України та інших військових формуваннях, а також членам їхніх сімей, а отже, ефективність соціального забезпечення військовослужбовців є не лише соціальним, а й безпековим фактором держави [1].

Система соціального захисту військовослужбовців та ветеранів в Україні не обмежується відповідними законами, а має міжгалузевий характер та інтегрована до кодифікованих нормативно-правових актів. Так, Податковий кодекс України закріплює податкові преференції, особливості обліку для учасників бойових дій; Земельний кодекс регламентує порядок надання земельних ділянок [2, 3]. Такі соціальні гарантії відповідають європейським підходам, міжнародним стандартам, сприяє зниженню правових колізій.

Нормативну основу системи формують два спеціальні закони: Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», який передбачає широкий спектр пільг, послуг і видів допомоги, та Закон України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», що встановлює комплекс соціально-правових гарантій незалежно від звання, посади чи тривалості служби [4, 5]. Реалізація цих гарантій деталізується у підзаконних актах, які визначають порядок реалізації гарантій та компетенцію органів. Ефективність їх застосування значною мірою залежить від рівня цифровізації процедур, прозорості черг та доступності інформаційно-консультаційної підтримки, має забезпечуватись баланс між відкритістю даних і належним рівнем захисту персональної інформації.

Пріоритети державної політики у сфері соціального забезпечення ветеранів зосереджено на трьох ключових напрямках: відновленні людського капіталу, цифровізації адміністративних і соціальних послуг, а також формуванні розгалуженої інфраструктури підтримки на рівні територіальних громад. Важливим елементом трансформації стала цифровізація сервісів, зокрема впровадження електронних рішень, таких як «Е-ветеран» і модуль «VeteranPro» у застосунку Дія, що спрямовані на спрощення процедур отримання статусів (учасника бойових дій, особи з інвалідністю внаслідок війни). Запровадження

електронного ветеранського посвідчення з QR-кодом, інтегрованого з реєстрами соціального захисту, а також функціонування Єдиного державного реєстру ветеранів війни забезпечують автоматизацію призначення пільг, системою охорони здоров'я та Пенсійним фондом [6].

У сфері охорони здоров'я та реабілітації реалізовано комплекс заходів, спрямованих на підвищення доступності та якості медичних послуг. Зокрема, у 2025-2026 роках запроваджено додаткове фінансування для лікарів первинної ланки, які обслуговують ветеранів, а також розширено пакети медичних послуг у межах Національна служба здоров'я України, включаючи психологічну допомогу, стоматологічне лікування (із компенсаційними механізмами протезування) та програми відновлення зору. Окремим інноваційним напрямом стало створення терапевтичних просторів для реабілітації, що сприяють комплексному відновленню фізичного та психоемоційного стану ветеранів [7].

У контексті житлового забезпечення та економічної адаптації передбачено значне бюджетне фінансування програм придбання житла, зокрема для ветеранів з інвалідністю. Водночас розвиваються інструменти підтримки підприємницької діяльності ветеранів через грантові програми, орієнтовані на започаткування або масштабування власної справи. Важливим інституційним нововведенням є впровадження інституту «помічника ветерана» - фахівців із супроводу, які надають комплексні послуги на рівні громад. Заплановано, що розширення цієї мережі дозволить суттєво збільшити обсяг наданих послуг та підвищити ефективність адресної підтримки.

Водночас, перехід від декларативних гарантій до їх фактичної реалізації потребує комплексних заходів, зокрема: завершення кодифікації законодавства, посилення інституційної координації, забезпечення стабільного фінансування та поглиблення цифровізації управлінських процесів. Лише така системна модель здатна гарантувати належний рівень життя, ефективну реабілітацію та повноцінну соціальну інтеграцію захисників держави [8].

Отже, соціальний захист слід розглядати як інтегровану систему економічних, організаційних і соціальних заходів, орієнтованих на

забезпечення та реалізацію соціальних прав. Головними проблемами є: фрагментарність правового регулювання, наявність норм декларативного характеру та недостатність дієвих механізмів контролю. Безумовно, потребує уваги вдосконалення правового забезпечення у сферах медичної та психологічної реабілітації, пенсійного забезпечення, соціального страхування.

Таким чином, важливим вектором подальшого розвитку соціального захисту є впровадження механізмів публічно-приватного партнерства у сфері соціальної адаптації, а також імплементація європейських стандартів у національну правову систему. Подальший розвиток має ґрунтуватися на засадах верховенства права, соціальної справедливості та гарантованості прав кожного, хто брав участь у захисті незалежності й територіальної цілісності України.

Список використаних джерел

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 12.04.2026)
2. Податковий кодекс України: Кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text7>(дата звернення: 12.04.2026)
3. Земельний кодекс України: Кодекс України від 25 жовтня 2001 року № 2768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text> (дата звернення: 12.04.2026)
4. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту: Закон України від 22 жовтня 1993 року № 3551-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12#Text> 5(дата звернення: 12.04.2026)
5. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей: Закон України від 20 грудня 1991 року № 2011-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12#Text> (дата звернення: 14.04.2026)

6. Про затвердження Стратегії формування системи переходу від військової служби до цивільного життя на період до 2032 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 грудня 2023 року № 1184-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 11.04.2026)

7. Бюджетна декларація на 2026-2028 роки: схвалена постановою Кабінету Міністрів України від 20 червня 2025 року № 712. URL: <https://mof.gov.ua> (дата звернення: 11.04.2026)

8. Сірий І. Г. Правова характеристика соціального захисту учасників бойових дій в Україні. Том 1 № 1 (2026): Право і Оборона URL: <https://lad.nuou.org.ua/article/view/353145/339722> (дата звернення: 12.04.2026)